

A 16.)

Adott két darab, fémből készült, tömör, (R sugarú) félgömb. A félgömböket „elássuk” a talajba úgy, hogy a sík felületük a vízszintes talajjal egy szintben legyenek. A félgömbök tengelyei egymástól $D \gg R$ távolságra vannak. A fém végtelen jó vezető, a talaj vezetőképessége mindenhol σ .

Keressük a két félgömb közötti elektromos ellenállást.

- Keresse meg azt az elektrosztatikai elrendezést, amelyiknek a $\vec{D}(\vec{r})$ (eltolási vektor) tere megfelel a földben folyó $\vec{j}(\vec{r})$ áramsűrűség vektormezőnek!
- Határozza meg az elektrosztatikai elrendezés $\Phi(\vec{r})$ potenciálterét az R/D arány elsőrendű közelítésében!
- Határozza meg az elektrosztatikai elrendezés C kapacitását!
- Határozza meg a (szóban forgó közelítésben) a két félgömb között mérhető elektromos ellenállást!

A 17.)

Adott egy $2b$ átmérőjű fém rúd, amelynek a hossza $L \gg b$. A rudat (a vízszintes talajszintre merőlegesen) félig beszúrjuk a talajba. Keressük az elrendezés földelési ellenállását.

A fémrúd végtelen jó vezető, a talaj vezetőképessége mindenhol σ . A rúd egy forgási ellipszoiddal közelíthető.

- Keresse meg azt az elektrosztatikai elrendezést, amelyiknek a $\vec{D}(\vec{r})$ (eltolási vektor) tere megfelel a földben folyó $\vec{j}(\vec{r})$ áramsűrűség vektormezőnek!
- Határozza meg az elektrosztatikai elrendezés $\Phi(\vec{r})$ potenciálterét!
- Határozza meg az elektrosztatikai elrendezés C kapacitását!
- Határozza meg a (szóban forgó közelítésben) a fémrúd földelési ellenállását!

A 18.)

Adott egy a sugarú gömb. A gömbön belül olyan homogén, izotróp dielektrikum van, amelynek a polarizáció(vektorát) a következő $P(E)$ függvény jellemzi

$$P(E) = \begin{cases} \frac{P_0}{E_0} \cdot E, & 0 \leq E \leq E_0 \\ P_0, & E_0 \leq E \end{cases}$$

ahol $P_0 = 5\varepsilon_0 E_0$.

A gömb belsejében összesen Q töltést helyeztünk el $\rho(r) = \rho_0(1 - r^2/a^2)$ térfogati töltéssűrűség szerinti eloszlásban. A Q értéke akkora, hogy a dielektrikum az a sugár felénél éri el a maximális polarizáltságát.

- Rajzolja fel a $P(E)$ függvényt!
- Rajzolja fel a $\rho(r)$ függvényt!
- Határozza meg a $\vec{D}$ elektromos eltolás(vektor)t mindenhol a térben! Rajzolja fel a $\vec{D}$ -t jellemző függvényt!
- Határozza meg az $\vec{E}$ elektromos térerősséget mindenhol a térben! Rajzolja fel a $\vec{E}$ -t jellemző függvényt!
- Határozza meg Q értékét!
- Határozza meg dielektrikumban indukálódott ρ_p (térfogati) és σ_p (felületi) polarizációs töltéssűrűségeket!

B 11.)

Adott egy R sugarú fémgömb amelyet egy nagyon nagy (elvileg végtelen) homogén, izotróp dielektrikum vesz körül. A dielektrikum anyagában az E elektromos tér hatására indukálódó $P(E)$ polarizáció vektor a következő függvénnyel írható le:

$$P(E) = \begin{cases} P_0 \cdot \frac{E}{E_0} \left(2 - \frac{E}{E_0}\right), & 0 \leq E \leq E_0 \\ P_0, & E_0 \leq E \end{cases}$$

ahol $P_0 = 5\varepsilon_0 E_0$.

A fémgömbre $+Q$ töltést teszünk.

- Rajzolja fel a $P(E)$ függvényt!
- Határozza meg a $D(r)$ eltolási vektor helytől való függését! (Ahol r a gömb középpontjától mért távolság.)
- Tekintsük a jól ismert $D(E) = \varepsilon_0 E + P(E)$ (definíciós) kapcsolat. Célszerű bevezetni a következő jelöléseket: $y = E/E_0$, $E_0 = \frac{Q}{4\pi\varepsilon_0 a^2}$ és $x = a/r$. A bevetetett (y, x, a) jelölések használatával hozza a $D(E)$ -t a következő alakra $D(E) = \varepsilon_0 E_0 \cdot g(y)$!
- Írja be a $D(E)$ helyére a $D(r)$ függvényt és a kapott kifejezést hozza $g(y) = x^2$ alakra. Határozza meg ebből az $y(x)$ függvényt! Ez tulajdonképpen impliciten tartalmazza az $E(r)$ függvényt.
- Határozza meg az $y(x)$ közelítő értékét. Használja ki azt a tényt, hogy $E(r \rightarrow \infty) = 0$! Az $y(x)$ ismeretében adja meg az $E(r)$ függvényt!
- Határozza meg azt az r_0 sugarat amelyre igaz, hogy $r < r_0$ tartományban mindenhol a $P = P_0$!
- Határozza meg az $E(r)$ függvényt, ha $r < r_0$!
- Rajzolja fel az $E(r)$ függvényt az $r_0 \leq r \leq \infty$ tartományban!
- Határozza meg dielektrikumában indukálódott ρ_P (térfogati) polarizációs töltéssűrűségeket!

B 12.)

Adott egy R sugarú fémgömb, a melyen $+Q$ töltés van. A gömb egy olyan folyadékba merül, amelyben E elektromos tér hatására $\rho(r)$ térbeli töltésseloszlás keletkezik. Ez a töltésseloszlás az adott helyen lévő Φ elektromos potenciállal arányos, azaz $\rho(r) = -k\Phi(r)$. Tudjuk, hogy $\Phi(r \rightarrow \infty) = 0$.

- Írja fel a Poisson egyenletet a jelen elrendezés esetére!
- Írja fel a Poisson egyenlet polárkoordinátás alakját! Használja a kiadott képletgyűjteményt!
- Vezesse be a $\Psi(r) = r\Phi(r)$ függvényt és hozza a Poisson egyenletet $\Psi'' \propto \Psi$ alakra!
- Határozza meg a $\Psi(r)$ -t, majd abból a $\Phi(r)$ potenciálfüggvényt!
- A $\Phi(r)$ ismeretében határozza meg az $E(r)$ térerősséget mindenhol a térben!
- Határozza meg a $D(r)$ eltolási vektort!
- Az $E(r)$ a $D(r)$ ismeretében határozza meg a $P(r)$ polarizációt mindenhol a térben!
- Határozza meg dielektrikumában indukálódott ρ_P (térfogati) polarizációs töltéssűrűségeket!